עגלה ערופה פרק תשיעי סוטה מט.

מסורת הש"ס

שמכוכין דין אביהם. קורעים דין אביהם שכשאין לדונם אומרים לפניו וכו': **הקפיסה שיניהם.** למה האכלתם ונערתם עליו במותיו ונפלעת מהם בחייהם: **מוכרי רבב.** רבב הוא דבר מאוס כגון מלב ושומן ונדבק בבגדים ונמאסין ואין לך אדם מתעסק בהם אלא עני: **שיפה ה' מורה להם.** לעיל מיניה כתיב כי לא לנגח ישבת אביון תקות ענוים תאבד לעד. שיתה ה' מורה להם תן להם תורות לאותן ענייים עושר שיהו הגוים נוהגין בהם כבוד וידעו הגוים שהן אנוס ואינם אלוהות שאין כל הכבוד והגדולה שלהם: **מתכסין בטלית אחת.** משום עוני: **בקרב שנים.** אותה פעולה שלך להיותו דבר תורה שהיא בקיבוד שניים ששנים צריכין להתקרב יחד בכיסוי אחד: **חייהו.** רפאהו והרווח להם ותן להם חיותם: **המה הולכים הלוך ודבר.** בדברי תורה. נאליהו ונאליעא כתיב: **ראוין לישרף.** שעל מנת כן לא הרבה אש עליהם: **אחד מת.** ע"י הרבה אש שהרבו בשוגג וזה גולה לערי מקלט [1] ואם אין כאן מיתה אימון למיתה [2] וגלות אימון לגלות שאחד מת ואחד גולה: **בבלי דעת.** על שלא היה להם דעת להיות מלמדין זה את זה ולמדין זה מזה: **נדמו עמי.** וסיפיה דקרא ותשכח תורת אלהיך: **כי עם בציון ישב.** אלו יושבי ישיבת תורה וסיפא דקרא אנון יחנך לקול זעקך: **נחם לך.** נמי הכתוב מדבר נמי שמזונותיו קשין עליו ואעפ"כ יושב ועוסק בתורה: **וסיו עיניך וגו'.** וכן בתריה כתיב ולא יכנף: **פרגוד.** מחילה: **לא יכנף.** לא יתכסה ממך בכנף בגדו וממילתו: **דלמחר.** מי יתן שיבא יום: **מי ידע.** אם ייטב מן הגלות: **אלא דחליף.** מי יתן והיה זה יום הבא כזה שעבר: **אלא עלמא אמאי מקיים.** מאחר שהקללה הולכת תמיד ורבה: **אקדושה דסידרא.** סדר קדושה שלא תקטע אלא שיהו כל ישראל עוסקין בתורה כל יום דבר מועט שאומר קריאתו ותרגומו והן העוסקין בתורה וכיון שנוהג בכל ישראל בתלמידים ובעמי הארץ ויש כאן שתים קדושת השם ותלמוד התורה תכיב הוא. וכן יהא שמיה רבה מברך שעונין אחר הגדה שהדרשן דורש ברבים בכל שבת היו נוהגין כך ואם היו נקבצין כל העם לשמוע לפי שאינו יום של מלאכה ויש כאן תורה וקידוש השם: **סדרים.** סדרי פרשיות דתורה: **עפרה.** שפפקה מישראל: **ניטלה טעם.** הפירות וריחם שמתוך שהיו טהורים ונוהגין בטהרה אף הקנ"ה מטהר פירותיהן מריח רע ומטעם רע: **מעשר ניטל שומן דגן.** נעון פיקוח מעשרות פסק שומן הדגן כשמו של מעשר דאיקרי אלא כדכתיב כל אלא יהר וגו' (במדבר יח): **דחינוניתא.** שמיעה ויש

שמבזבזין דין אביהם לעתיד לבוא אומרים לפניו רבונו של עולם מאחר שאתה עתיד ליפרע מהן למה הקהיתה שיניהם בם אמר ר' אילעא בר יברכיה אלמלא תפלתו של דוד היו כל ישראל מוכרי רבב שנאמר [1] שיתה ה' מורה להם וא"ר אילעא בר יברכיה אלמלא תפלתו של חבקוק היו ב' תלמידי חכמים מתכסים בטלית אחת ועוסקין בתורה שנאמר [2] ה' שמעתי שמעך יראתי ה' פעלך בקרב שנים חייהו אל תקרא בקרב שנים אלא בקרוב שנים ואמר ר' אילעא בר יברכיה [3] שני תלמידי חכמים המהלכין בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראוין לישרף באש שנאמר [3] ויהי המה הולכים הלוך ודבר והנה רכב אש וגו' טעמא דאיכא דיבור הא ליכא דיבור ראוין לישרף וא"ר אילעא בר יברכיה שני ת"ח הדרין בעיר אחת ואין נוחין זה לזה בהלכה אחד מת ואחד גולה שנאמר [4] לנוס שמה רוצח אשר ירצח את רעהו בבלי דעת ואין דעת אלא תורה שנאמר [5] נדמו עמי מבלי הדעת אמר ר' יהודה בריה דר' חייא כל ת"ח העוסק בתורה מתוך הדחק תפלתו נשמעת שנאמר [6] כי עם בציון ישב בירושלים בכה לא תבכה חנון יחנך לקול זעקך כשמעתו ענך וכתיב בתריה [7] ונתן (ח) ה' לכם לחם צר ומים לחץ ר' אבהו אומר משביעין אותו מזיו שכינה שנאמר [7] והיו עיניך רואות את מוריך ר' אחא בר חנינא אמר אף אין הפרגוד נגעל בפניו שנאמר [7] ולא יכנף עוד מוריך: רשב"ג אומר משום ר' יהושע מיום שחרב בהמ"ק אין וכו': אמר רבא בכל יום ויום מרובה קללתו משל חבירו שנאמר [8] בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר הי בקר אילימא בקר דלמחר מי ידע מאי הוי אלא דחליף ואלא עלמא אמאי קא מקיים אקדושה דסידרא ואיהא שמיה רבא דאגדתא שנא' [9] ארץ עפתה כמו אופל צלמות ולא סדרים הא יש סדרים תופיע מאופל: ולא ירד טל לברכה וניטל טעם פירות וכו': תניא [10] ר"ש בן אלעזר אומר טהרה בטלה טעם וריח מעשר ביטל שומן דגן רב הונא אשכח תומרתא דחינוניתא שקלה כרכה בסודריה אתא רבה בריה א"ל מורחינא ריחא דחינוניתא א"ל בני טהרה יש בך יהבה ניהליה אדהכי אתא אבא בריה שקלה יהבה ניהליה א"ל בני שמחת את לבי והקהיתה את שיני היינו דאמרי אינשי רחמי דאבא אבני רחמי דבני אבני דהוו ליה רב אחא בר יעקב איטפל ביה ברב יעקב בר ברתיה כי גדל

כה ריח טוב ומין תמרים הוא לעצמן: **עפרה יש בך.** לפיכך מריחה לך ולא בטל הריח מאצלך: **אמא בריה.** דרבה בר רב הונא: **אל"ל.** רב הונא לבריה: **שמחת אם לבי.** בעטרתך: **והקהיתה אם שיני.** שהרגשתי שאהבתך על בנך יותר מעלי שבעלת ממני ונתת לו: **רחמי.** אהבה: **איטפל ביה.** גידלו בביתו: **רבי רבי.** גדל גדל אותי ואע"פ כן איני בנך: **בר כרסך אנא.** ואין עלי לכבדך בכן: **מתני' כאולמוס.** חיל שהכיל אספסיטוס על ירושלים: **עטרוס מחניס ואירום.** מפרש בגמרא: **כאולמוס של טיטוס.** שהכיל הורקנוס אמריסתוגלוס אחיו. וכין זה לזה היו ממשש ושמיס שנה כדאמר בסדר עולם: **עטרוס כלוס.** מפרש בגמרא [ע"כ]: **כאולמוס שאחרון.** הוא של מורכון הבית ושל טיטוס נמי הוה: **נאפריון כאוך העיר.** שהיו מוליכין אותה מבית אביה לבית בעלה ואפריון של מעילים וטליתות מחכבות מוקפות לה: **מושני משלוש.** לתת לות אמתלא וטעם לחכמה ליכנס בה בשערי בית כגון ממשלות שוטלים דאמר בסנהדרין (דף לח:) כי הוה דרים ר"מ בפירקא הוה דרים תילתא שמעתא ותילתא אגדתא ותילתא מתני': **שקדנים.** שוקדין על דלתות בית המדרש לילה ויום כדאמר ביבמות (דף סג:) אבל מה אעשה שנפשי חשקה בתורה: **סדרשנים.** שהיה נקי בטעמי המקראות כדאמר לא זכיתי שתאמר יגיעת מגרים בגילות עד שדרשה בן זומא (ברכות דף יב:): **בעל ככוד פורה.** שהיה נותן לבו לדרוש כל קוץ וקוץ של כל לות וכ"ש מיבות ימירות ואותיות ימירות כגון בת וכת אמי דורש (סנהדרין דף נא:) וזהו כבוד תורה גדול שאין בה דבר לבטלה: **אנשי מעשה.** בעות בחשיבותו ועושה מעשים מופלאים כדאמר בתענית (דף כה.) נמטי כשוריך יאמר לחומתן וידלוק ולעזים להביא זאבים בקרביהם: **קטנוסס של חסידים.** שהיו החסידים הולכים וכלים והוא היה מקטניסס וסופן: **זיו החכמה.** זה לא ידענא מאי היא: **מעשה ר"ג הזקן בעל ככוד הפורה.** במסכת מגילה (דף כח.) אמר שעד שמת הוא היה בריאות בעולם ולא היו למידין תורה אלא מעומד משמת הוא ירד חולי לעולם והולרכו ללמוד תורה מיושב: **בעל זיו הכהונה.** שהיה מכס ועשיר וכהניס רבים אוכלין על שולחנו: **וכני חורין.** מיוחסין: **חפו ראשם.** שגברה יד עזי פנים ממזרים שהם עשירים ואלו עניים: **נדלדלו אנשי מעשה.** אין מה להם: **ואין דורש.** לישראל: **ואין מבקש.** עליהם רחמים: **שרו הכימיא.** התחילו החכמים: **ספריא.** מלמדי תינוקות שהם קטנים מן החכמים: **בעמא דארעא.** בעמי הארץ:

אזלא

א"ל אשקיין מיא אמר לו לאו בריך אנא והיינו דאמרי אינשי רבי רבי בר ברתך אנא: **מתני'** [11] בפולמוס של אספסיינוס גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס בפולמוס של טיטוס גזרו על עטרות כלות ושלא ילמד אדם את בנו [12] יוונית בפולמוס האחרון גזרו שלא תצא הכלה באפריון בתוך העיר ורבותינו התירו שתצא הכלה באפריון בתוך העיר משמת ר"מ בטלו מושלי משלים משמת בן עזאי בטלו השקדנים משמת בן זומא בטלו הדרשנים משמת ר"ע בטל כבוד התורה משמת ר' חנינא בן דוסא בטלו אנשי מעשה משמת ר' יוסי קטנתא פסקו חסידים ולמה נקרא שמו קטנתא שהיה קטנתא של חסידים משמת רבי יוחנן בן זכאי בטל זיו החכמה [13] ומשמת ר"ג הזקן [14] בטל כבוד התורה ומתה טהרה ופרישות משמת רבי ישמעאל בן פאבי בטלה זיו הכהונה משמת רבי בטל ענוה ויראת חטא: [15] [**גמ'** ת"ר] [16] ר' פנחס בן יאיר אומר משחרב בהמ"ק בושו חברים ובני חורין וחפו ראשם ונדלדלו אנשי מעשה וגברו בעלי זרוע ובעלי לשון ואין דורש ואין מבקש ואין שואל על מי לנו להשען על אבינו שבשמים ר"א הגדול אומר מיום שחרב בית המקדש שרו חכימיא למהוי כספריא וספריא כחזניא וחזניא כעמא דארעא ועמא דארעא

אזלא

עין משפט
נר מצוה

נה א מיי' פ"ה מהל' תענית הלכה טו סמג עשין מד"ש טוש"ע א"ח סימן תקס ספיף ד:

תורה אור השלם

1. שִׁיתָה יְיָ מוֹרָה לָהֶם יַדְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה סֶלָה:
2. יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי יְיָ פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיֵּהוּ בְּקֶרֶב שָׁנִים תּוֹדִיעַ רְגֹז רַחֵם תִּזְכּוֹר: חבקוק ג ב
3. וְהִנֵּה הֵמָּה הֹלְכִים הָלוֹךְ וְדַבֵּר וְהִנֵּה רֶכֶב אֵשׁ וּסוּסֵי אֵשׁ וַיַּפְרִדוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם: מלכים ב ב יא
4. לָגֻם שְׁמָה רוֹצֵחַ אֲשֶׁר יְרַצַּח אֶת רֵעֵהוּ בִּבְלִי דָעַת וְהוּא לֹא שֹׂנֵא לוֹ מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם וְנָס אֶל אַחַת מִן הֶעָרִים הָאֵל וָחָי: דברים ד מב
5. נִדְמוּ עַמִּי מִבְּלִי הֹדְעַת כִּי אַתָּה הֵדַעְתָּ מְאַסְתָּ וַאֲמַאֲסְךָ מִכַּהֵן לִי וְתִשְׁכַּח תּוֹרַת אֱלֹהֶיךָ אֶשְׁכַּח בָּנֶיךָ גַּם אָנִי: הושע ד ו
6. כִּי עַם בְּצִיּוֹן יֵשֵׁב בִּירוּשָׁלִַם בָּכוֹ לֹא תִבְכֶּה חָנֹן יָחְנְךָ לְקוֹל זַעֲקֶךָ כְּשָׁמְעָתוֹ עָנָךְ: ישעיהו ל יט
7. וְנָתַן לָכֶם אֲדֹנָי לֶחֶם צַר וּמַיִם לָחַץ וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ: ישעיהו ל כ
8. בְּבֹקֶר תֹּאמַר מִי יִתֵּן עֶרֶב וּבָעֶרֶב תֹּאמַר מִי יִתֵּן בֹּקֶר מִפַּחַד לְבָבְךָ אֲשֶׁר תִּפְחָד וּמִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה: דברים כח סז
9. אֶרֶץ עִיפָתָה כְּמוֹ אֹפֶל צַלְמָוֶת וְלֹא סְדָרִים וְתִפְעַ כְּמוֹ אֹפֶל: איוב י כב

גילוי הש"ס

מתני' יוונית. עיין תוספות מגמות דף סד ע"ב ד"ה אלוה וכו"ס ס"ל מ"ל דפאה: שם משמש רבי בטל עניות. עיין תוספות כתובות דף קג ע"ב ד"ה אותו יום:

מוסף רש"י

הלוך ודבר. ואמרי כתביה לאשמעינן דאי לאו שהיו הולכין בשומקה של הלכה לא היו ניזולין (תענית י.). אלא דחליף. מי יתן בוקר של תמיד וכל שעה מריבה קללתה מקלמיה (דברים כח סז). בפולמוס של אספסיינוס. חיל שהעלה אספסיינוס קודם שבא טיטוס עליהם (גיטין ז.). גזרו על עטרות כלות. מגיס לעבר (שבת נח.).

הגהות הב"ח

(א) גמ' ונתן לכם אדני לחם לר: (ב) רש"י ד"ה אחד וכו' סימן למיתה איבא וגלות:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com